

OBSAH SVAZKU DRUHÉHO.

Knih první:

SOLIDARISMUS.

ODDÍL PRVNÍ.

MYŠLENKOVÉ ZÁKLADY OBJEKTIVNÍ PÉČE O ČLOVĚKA A NÁROD.

(Člověk jednou subjektem, po druhé objektem péče. — Optimální účel: ideál národa. — Ideál národa je účel objektivní. — Tvoření a poznávání ideálu. — Péče o národ účelovým souborem. Jeho souvztažné pojmy. — Potřeba. — Užitek, škoda. — Náklad a výnos. — Zákony účelového myšlení. — Individualismus a solidarismus. — Člověk předmětem péče.)

3

ODDÍL DRUHÝ.

DŮSLEDNÉ NÁRODNÍ HOSPODÁŘSTVÍ SOLIDARISTICKÉ.

(Veřejné a soukromé blaho (dobro). — Schematický obraz. — Generálním prostředkem je práce. — Solidarita věčná. — Solidarita osobní. — Zásada hospodárnosti v osobní solidaritě. — Zákon relativního nákladu. — Zákon relativního užitku. — Hranice racionality a zákon relativního užitku. — Osobní solidarita a rovnoměrný vývoj národa. — Solidaristická životní míra. — Právo na existenci. — Vláda nad lidmi i věcmi. — Není pracovní svobody; pracovní povinnost. — Kolektivní vlastnictví. — Rovnováha solidaristického hospodářství. — V solidarismu důsledném není peněz. — Kapitalisace v solidarismu. — Exkluzivita na venek. — Solidarismus nucený a rodinný.) . . . . .

13

V

ODDÍL TŘETÍ.

SOLIDARISMUS ČÁSTEČNÝ.

KAPITOLA PRVNÍ.

ÚVODNÍ PŘEHLED.

(Solidarismus doplňkový na individualisticko-kapitalistickém základě. — Mění se funkce státu. Stát subjektem solidaristické péče o národ. — Právo a hospodářství: dvě metody státní politiky. — Státní politika podle obsahu. Postup výkladů.) . . . . .

27

KAPITOLA DRUHÁ.

POZOROVÁNÍ A HODNOCENÍ POPULAČNÍHO TĚLESA A JEHO AKTIVITY.

(Sčítání obyvatelstva. — Hodnocení početnosti obyvatelstva. — Merkantilismus. — Merkantilistická politika populační. — Předchůdci Malthusovi. — Malthus. — Obrat v populační politice. — Spor o učení Malthusovo. — Základní myšlenka. — Samozřejmosti. — Rozmnožování obyvatelstva a rozmnožování potravin třeba pozorovati v souvislosti. — Rozmnožování obživy. — Rozmnožování obyvatelstva. — Přelidnění. — Metoda hodnocení počtu obyvatelstva. — Soustava hospodářská a populační kapacita. — Přelidnění absolutní a relativní. — Chudinství a přelidnění. — Kvantita a kvalita obyvatelstva. — Optimální skladba obyvatelstva. — Předmětem pozorování a hodnocení je i aktivita populačního tělesa.) . . . . .

32

KAPITOLA TŘETÍ.

POLITIKA STÁTNÍ PODLE METHODY. (PRÁVNÍ ŘÁD A STÁTNÍ HOSPODÁŘSTVÍ.)

A. SOLIDARISTICKÉ PRÁVO A MORÁLKA.

(Integrální solidarismus. — Vůle poškozeného v trestním činu. — Právo na existenci a pracovní povinnost. — Spravedlnost v individualismu. — Láska k bližnímu. — Při částečném solidarismu právo soukromé a veřejné. — Normy druhořadé. — Solidaristické povinnosti. — Solidarismus posunuje hranice individualistického zápasu. — Nucená kooperativa. — Právo solidaristické podle obsahu. — Právní řád není účelově jednotným pořádkem a není jednotné spravedlnosti. — Stát jako subjekt státního hospodářství (odlišný od subjektu normotvorného) je podřízen právnímu řádu.) . . . . .

45

B. THEORIE STÁTNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ.

I. ÚVODNÍ PŘEHLED.

(Hospodářství státní v různých soustavách hospodářských. — V čas-
tečném solidarismu je hospodářská aktivita státu doplňkovou nadstav-
bou. — Celá aktivita státu se považovala za jednotné hospodářství. —
Finanční věda si obmezila předmět na příjmovou stránku. — Aktivita
státu není jednotným hospodářstvím. — Jádrem je hospodářství soli-
daristické; k tomu přistupují kooperativní závody a kapitalistické
podniky. — Opatřování prostředků v rukou státu. — Základní
schema. — Rozpočtové a účetní rozlišení složek státního hospodářství.
— Nelze vždy oddělit solidaristickou a kooperativní část státního
hospodářství. — Kooperativa se mění v solidarismus. — Státní pod-
niky pod vlivem solidarismu. — Příjmy státního hospodářství. —
Příjmy akcesorické.) . . . . .

53

II. STÁTNÍ HOSPODÁŘSTVÍ SOLIDARISTICKÉ.

a) *Forma a obsah státního hospodářství.*

(Základní pojmy. — Pořádkové zákony. — Účely státního hospo-
dářství. — Theorie státního hospodářství myšlenkovou konstrukcí.)

62

b) *Užitek a škoda ve státním hospodářství.*

(Objektivní užitek. — Klasická hodnota užitná. — Pomoc nejsil-
nějších nejslabším. — Oblažovací cíl státního hospodářství.) . . . . .

66

c) *Všeobecná skladba hospodářství státního.*

(Věcná solidarita. — Decentralisace státního hospodářství. —
Fondy. — Osobní solidarita. — Může hospodářství státní přihlížeti
k subjektivnímu nákladu? — Nivelisace shora. — Celková skladba
solidaristická. — Rozdíl mezi hospodářstvím veřejným a soukro-
mým. — Může se finanční věda obmezit na opatřování prostředků?
— Hospodářství státní se integruje s právním řádem.) . . . . .

69

d) *Hranice racionality ve státním hospodářství. Existenční minimum.*

(Hranice racionality jako formálně-teleologický pojem. — Hledala se
rovnováha mezi soukromou a veřejnou potřebou. — Užitek a ná-
klad se potkávají na hranici. — Luxus státního hospodářství. —
Poznávání a hodnocení luxusu. — Existenční minimum. — Exis-
tenční minimum nezávislé na státním hospodářství.) . . . . .

76

e) *Upotřebení prostředků ve státním hospodářství. (Solidaristické hospodářství spotřební.)*

(Zákon relativního užitku. — Zákon o vyrovnávání relativních
užitků mezních. Vliv na ceny.) . . . . .

80

f) *Opatřování prostředků ve státním hospodářství. (Všeobecná daňová theorie.)*

(Zákon o relativním nákladu základem daňové jednotky. — Únosnost daňová. — Definice daně. — Sociální únosnost celková je výrazem hranice racionality. — Ukládání daní podle únosnosti znamená minimum nákladu. — Nelze vyměřovati daní podle subjektivních nákladů. — Progrese v poměru k důchodům. Schematický příklad. — Parita škod. Schematický příklad. — Zásada proporcionality. Schematický příklad. — Proporcionalita škody. — Zásady etické. — Daňové zásady a existenční minimum. — Relativita existenčního minima. — Progrese není ještě daňovou zásadou. Schematický příklad. — Škody přímé a nepřímé. — Zřetel k individualistické podstavbě. — Princip produktivity a princip sociální. — Zřetel k individualistické podstavbě ohýbá solidaristickou zásadu daňovou. — Přímá škoda z daní a únosnost osobní. — Nepřímá škoda z daní a únosnost věcná. — Příklady. — Únosnost osobní a věcná se doplňují. — Závěr.) . . . . .

83

g) *Soustava daňová.*

1. *Úvod.* 103

2. *Daň důchodová.*

(Důchod se zdaňuje podle únosnosti osobní. — Důchod, ceny a rodinné poměry. — Spotřební společenství. — Částečné společenství. — Spotřební společenství mimo rodinu. — Hlava rodiny. — Pojem důchodu a jeho složky. — Přírůstky majetku. — Zákupy renty. — Odčitatelné položky. — Daňová sazba. — Technická stránka daňové sazby. — Linie progrese a měnové změny. — Zjištění daňových předpokladů. — Důchody mzdové. — Zřetel ke snížené únosnosti. — Zřetel ke zvýšené únosnosti. — Závěr. . . . .

104

3. *Daně výnosové.*

a) *Úvod a rozhled.*

(Výnos podniků základem daně. — Objektivní výnos podniků. — Daň z tržby. — Celý objektivní výnos podniků se nezdaňuje. — Daň navazuje na rozdělení objektivního výnosu podniku.) . . . . .

113

β) *Daň z výnosu podnikatelova.*

aa) *Pojem výnosu vůbec.*

(Výnos a přírůstek majetku. — Objektivní výnos podniku východiskem. — Předmět podnikové aktivity. — Někdy se zdaňuje přírůstek majetku, nikoli výnos. — Bilance stabilizační.) . . . . .

116

ββ)	Složky podnikatelského výnosu.	120
γγ)	Neosobní kapitál jako podnikatel. (Funkce výnosu podnikajícího kapitálu. — Zdanění podle relativního výnosu. — Starší theorie. — Různé druhy podniků. — Zdanění družstev.)	121
δδ)	Podniky individuální. (Únosnost osobní. — Podniky kapitálové a podniky pracovní. — Rozlišení pracovní a kapitálové složky ve výnosu. — Absolutní rozsah výnosu jako kritérium. Menší výnosy převážně pracovní. — Závěr.)	124
εε)	Doslov.	130
γ)	Daň z výnosu zemědělského. (Zemědělský výnos. — Proč se nepodrobuje zemědělský výnos dani výtěžkové. — Pozemková renta. — Historie. — Fysiokraté. George. — Nepružnost daně pozemkové.)	130
δ)	Zdanění výnosu domovního. (Nájemní dům podnikem. — Polohová renta. — Složky domovního výnosu. — Výnos investovaného kapitálu. — Renta. — Methody zdaňovací. — Kritika. — Daň podle hodnoty domu. — Zdanění při rozlišení výnosových složek. — Závěr. — Parifikace. — Daň podle objektivních znaků. — Konkurence daně výtěžkové a domovní.)	133
ε)	Daň z výnosu nepodnikajícího kapitálu. (Daň z úroků. — Věcná únosnost. — Různé druhy kapitálu. — Methoda zdaňovací. — Amortisace daně. — Přímo vybíraná daň přihlíží i k únosnosti osobní. — Výměnek, renty bez kapitálu. — Dividendy.)	141
ζ)	Daň z výnosu pracovního. (Oprávněnost daně z výnosu pracovního. — Praktické zřetele. — Zásady.)	144
η)	Daň z tantiem.	145
4.	<i>Zdanění hospodářských aktů.</i>	
a)	Úvod a rozhled. (Akty spotřební a výtěžné. — Daň obrátová.)	146
β)	Zdanění aktů spotřebních.	
αα)	Předmět zdanění. (Statky, služby a užitky spotřební. — Druhy spotřeby.)	147

ββ) Methoda zdaňovací.	
<i>aa) Povšechný rozhled.</i>	
(Držba a nabývání. — Daně hodnotné a specifické. — Daně spotřební a obchodové. — Daně výrobní a spotřební. — Státní monopoly a finanční cla.)	148
<i>bb) O daních obchodových zvláště.</i>	
(Soutěž s cizinou. — Refundace. — Vývozní prémie.)	150
<i>cc) Daňový monopol.</i>	152
<i>dd) Finanční clo.</i>	
(Clo finanční a národohospodářské. — Celní a daňová soustava. — Celní unie.)	154
γγ) Finančně-technický a národohospodářský rozbor.	
<i>aa) Hlediska finančně-technická.</i>	
(Zdanění pohodlné. — Poplatník si daň neuvědomuje. — Technika jednoduchá. — Platba včasná.)	155
<i>bb) Únosnost osobní.</i>	
(Daň není přizpůsobena únosnosti. — Záleží na výběru spotřeby. — Spotřeba objektivně škodlivá. — Daň z masa a cukru.)	156
<i>cc) Únosnost věcná.</i>	
(Škody nepřímé. — Různé škody podle druhů a method daní. — Ve vnitrozemí mírní daň soutěž. — Progrese podle výrobního nákladu neodůvodněna. — Soutěž s cizinou. — Spotřební daně a kupní síla.)	159
<i>dd) Závěr.</i>	162
γ) Zdanění aktů výdělečných.	
(Daň z aktů výdělečných doplňuje daň výnosovou. — Směšování s poplatky. — Navazuje se na písemnost. — Daň obrátová. — Akty ojedinělé. — Methoda zdaňovací. Kolek. — Historická odůvodněnost. — Převod nemovitostí. — Daň z přírůstku hodnoty půdy. — Křížení se zdaněním majetkovým. — Obchody bursovní. Doprava.)	162
δ) O dani obrátové zvláště.	
(Pojem. — Generální spotřební daň. — Daň na výdělečné akty. — Daň výnosová podle hrubé tržby. — Výroba pro vlastní spotřebu. — Příčí se únosnosti osobní i věcné. — Refundace.)	167
5. Zdanění majetku.	
(Pravidelná a mimořádná daň z majetku. — Sociálně-politická funkce. — „Minimální daň“. Poplatkový ekvivalent. — Daň dědická. — Nabývací akty. — Různé druhy nabývacích aktů. — Jednorázové dávky z majetku.)	170

6. Ostatní otázky daňové.

a) Třídění daní.

(Hospodářství, pro která se daně vybírají. — Daňový účel. — Soutěžní činitel. — Daně přímé a nepřímé, podle metody. Daně přímé a nepřímé podle úsudku o únosnosti. — Relativnost rozdílu mezi přímými a nepřímými daněmi.) 174

β) Daně a politika.

(Daňová soustava rubem politické konstrukce. — Daňová soustava výslednicí politických sil.) 178

γ) Subsidiárnost daňové úhrady. 180

δ) Pružnost a přesouvání daní.

(Ze subsidiárnosti plyne požadavek pružnosti. — Plátce a nositel daně. — Daň důchodová. — Daně výnosové. — Je výdělková daň odpočítatelnou položkou? — Amortisace daně. — Daně spotřební. — Výnosové objekty. — Statky opotřebitelné. — Každá stará daň je dobrá, každá nová je špatná.) 182

ε) Přehled t. zv. daňových zásad.

(Daňové zásady podle běžné nauky. — Soukromá a veřejná potřeba. — Daňový pramen a únosnost věcná.) 190

ζ) Daňové řízení a daňové sankce.

(Občané a daně. — Normování povinností. Sankce. — Subjekt daně. — Základ a předmět daně. — Platební povinnost. — Daňové řízení.) 192

b) Hospodářství finanční.

(Náklad peněžní spojený s vybíráním daní. — Veřejná správa a hospodářství finanční jsou dvě dílčí hospodářství. — Schematické zobrazení.) 196

III. STÁTNÍ HOSPODÁŘSTVÍ KOOPERATIVNÍ. POPLATKY.

a) Úvod.

(Pojem státní kooperativy. — Poplatky. — Definice poplatku. — Daň a poplatek. — Křížení kooperativy se solidarismem. — Věcné (obecné) a osobní (individuální) snižování poplatků. — Kooperativa a státní podnik. — Historický vývoj. — Osamostatnění kooperativy ve fondech. — Úhrn státní kooperativy není jednotným hospodářstvím. — Rovnováha. — Konkurence různých statků a služeb v kooperativě. — Některé důvody pro odstraňování poplatků. — Kooperativa nucená.) 200

b) <i>Metoda a soustava poplatků.</i> (Hlediska pro třídění poplatků. — Soustava poplatků.)	209
c) <i>Včlenění státní kooperativy do ostatní hospodářské aktivity státní.</i>	210
IV. INDIVIDUALISTICKO-KAPITALISTICKÉ PRVKY VE STÁTNÍM HOSPODÁŘSTVÍ. STÁTNÍ PODNIKY.	
a) <i>Všeobecný rozhled.</i> (Solidaristické hospodářství buduje na individualistické podstavbě. — Používá individualistických peněz a jiných zařízení. — Stát jako subjekt soukromý. — Podnikání státní není jednotným hospodářstvím. — Sčítání veškeré hospodářské aktivity státní. — Státní hospodářství, aktivita je aglomerát. — Důsledek pro úvěr. — Důsledky pro rozpočet. — Udržuje stát podniky k vůli zisku a úhradě místo daní? — Veřejný zájem na vedení státních podniků. — Vliv veřejného zájmu na státní podniky. — Vliv na příjmy (ceny). — Vliv na výdaje. — Vlivy stranické politiky. — Etatismus posledním krokem.)	214
b) <i>Přehled hlavních skupin státního podnikání.</i>	
1. <i>Zemědělství a lesnictví.</i>	224
2. <i>Hornictví a hutnictví.</i>	225
3. <i>Průmysl, obchod, peněžnictví, pojišťovatelství atd.</i>	225
4. <i>Železnice.</i>	226
5. <i>Pošta, telegraf, telefon, radio.</i>	228
6. <i>Finanční monopoly.</i>	229
c) <i>Včlenění podniků do státní hospodářské aktivity.</i>	229
d) <i>Mimopodnikový majetek výnosový.</i>	230
V. ÚROK A ÚMOR DLUHU V PROVOZU STÁTNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ. (V podniku. — Kooperativa. — Solidaristické hospodářství finanční. — Solidaristické hospodářství spotřební. — Důležitost předchozího třídění. — Amortizační pokladna.)	
	231
VI. ROVNOVÁHA VE STÁTNÍM HOSPODÁŘSTVÍ. ŘÁDNÉ A MIMOŘÁDNÉ VÝDAJE A PŘÍJMY. (Různé schodky. — Rovnováha podniků. — Rovnováha v kooperativě. — Rovnováha v hospodářství solidaristickém. — Statky organizační. — Smysl rovnováhy. — Výsuny z rovnováhy. — Finanční krise. — Stálé a proměnlivé složky ve výdajích a příjmech. — Reservy. — Řádné a mimořádné příjmy a výdaje.)	
	235

VII. ÚVĚR VE STÁTNÍM HOSPODÁŘSTVÍ.

- a) *Přípustnost a potřeba úvěru ve státním hospodářství.*
(V podnicích úvěr krátkodobý a dlouhodobý. — V kooperativě. — V hospodářství solidaristickém. — Přípustnost úvěru. — Státní investice na úvěr. — Investice k oživení hospodářské činnosti. — Nepřinese oživení trvalého. — Vliv investičního úvěru na peněžní trh. — Úvěr tuzemský či zahraniční? — Hledisko soukromo-hospodářské. — Hledisko národohospodářské. — Účely měnové a vývozní.) 247
- b) *Methody státního úvěru.*
1. *Úvod a rozhled.* 256
  2. *Formy a technika dluhu přechodného.*
(Kontokorrent. — Směnka. — Pokladniční poukázky. — Bon. — Inflační formy státního úvěru. — Státovkový dluh.) 258
  3. *Formy a technika dlouhodobého úvěru.*
(Kniha státního dluhu. — Dílčí dluhopis. — Půjčky prémiové. — Půjčky losové. — Věčná renta.) 264
- c) *Konsolidace. Konverse. Arrosee.*
(Konsolidace. — Konverse. — Překážky konverse. — Arrosee.) 266
- d) *Správa státního dluhu.* 269

VIII. FORMÁLNÍ POŘÁDEK STÁTNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ.

- a) *Úvod a rozhled.* 270
- b) *Finanční perioda.* 270
- c) *Státní rozpočet.*
1. *Vznik státního rozpočtu.*
(Rozpočtové místo. — Vláda. — Zákonodárné sbory. — Finanční zákon. — Stav ex lex. — Odhad příjmů.) 271
  2. *Skladba státního rozpočtu.*
(Skladba státního hospodářství. — Složky uvnitř různých prvků státního hospodářství. — Provoz a majetek. — Hledisko hospodářsko-formální a hospodářsko-materiální. — Křížení kompetence ústředních orgánů a věcných účelů. — Rozčlenění příjmů. — Pro celek státního hospodářství není jednotných zásad rozpočtových. — Co znamená jednotnost rozpočtu. — Úděly.) .. 274

3. *Závaznost plánu státního hospodářství a jeho provádění.*
 (Orgány provádějící státní hospodářství. — Závaznost hospodářského plánu. — To neplatí pro příjmy a podniky. — Kde je vázanost odůvodněna. — Virement. — Zápověď virementu a pružnost plánu. — Specialisace rozpočtu.) 278
4. *Kontrola státního hospodářství.*
 (Hospodaření podle rozpočtu. — Pojem kontroly. — Kontrola formální a materiální. — Orgán kontrolní. — Účetní uzávěrka. — Dispoiční fond.) 282

IX. DECENTRALISACE STÁTNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ. SAMOSPRÁVA.

- a) *Všeobecný úvod.*
 (Svazky nižšího řádu regulovány státem. — Solidaristická působnost všech nucených svazků až ke státu se integruje. — Obdoba mezi státním hospodářstvím a hospodářstvím nižších svazků. — Jednotlivé hospodářství samosprávné se nedá izolovaně pochopiti. — Decentralisace a rozvrh úkolů a úhrnů právním řádem. — Národní důchod společný pramen. — Zápas mezi státem a samosprávou. — Rovnoměrné plnění úkolů. — Solidarita účelů vyšších a nižších svazků. — Rozhoduje solidaristické hledisko státní. — Decentralisace a solidaristická hospodárnost. — To platí s hlediska solidaristického též o hospodářstvích individuálních. — Decentralisace zvyšuje smysl pro pospolitost. — Konstrukce vyšších svazků. — Veřejné svazky zájmové. Příklad sociálního pojištění. — Egoismus, altruismus, mutualismus.) 286
- b) *Konstrukce samosprávných svazků a jich správy.*
 (Svazky zájmové. — Svazky územní. — Svazky svazků a svazky individuí. — Orgány místní samosprávy. — Souvislost mezi konstrukcí svazků a finanční soustavou.) 297
- c) *Hospodářská skladba samosprávných svazků.*
1. *Kooperativa.* 301
  2. *Výnosové jmění a podniky.* 302
  3. *Hospodářství solidaristické samosprávných svazků.*
    - a) *Úvod a rozhled.* 303

β) Hlediska pro výběr samosprávných daní. (Zřetele soutěžní. — Účel svazku. — Místní prameny. — Zřetele finančně-technické.)	304
γ) Soustava přírážková. (Podstata přírážek. — Kde není možné samosprávné zdanění, nejsou možné ani přírážky. — Přírážky k daním výnosovým. — Přírážkový limit. — Vybírání přírážek.)	307
δ) Soustava údělová a solidarita veřejných svazků. (Podstata údelů. — Údělové zásady. — Bezprostřednost. — Odpovědnost. — Účelová solidarita. — Úhradová solidarita.) ..	310
4. Úvěr samosprávných svazků.	314

X. VLIV HOSPODÁŘSTVÍ STÁTNÍHO NA SMĚNNÉ SPOLEČENSTVÍ.

a) <i>Vztah k produktivitě.</i> (Daň zmenšuje občanům důchod a zvyšuje práci. — Veřejné hospodářství brzdí produktivitu. — Veřejná správa podporuje produktivitu. — Doplnování výnosů ze státních prostředků. — Účast na soukromém podnikání. — Peněžní trh.)	316
b) <i>Vztah k měně.</i> (I veřejné hospodářství počítá s peněžní jednotkou a spoluurčuje potřebu oběživa. — Porucha měny. — Krise z inflace. — Krise z deflace. — Zájem na měnové stabilitě. — Státní hospodářství porušuje měnu. — Odluka správy měnové a finanční. — Podmínky stálé měny. — Stát podlamuje soutěživost a platební bilanci.)	322
c) <i>Vztah k vnitřním trhům.</i> (Trh statků. — Trh kapitálový. — Trh práce.)	326
d) <i>Vliv na mezinárodní pohyb osob, statků a kapitálů.</i> (Soutěživost s cizinou. — Zřetele mezinárodní při výdajích. — Při daních. — Při úvěru. — Mezinárodní srovnávání. — Mezinárodní dohody.)	328

KAPITOLA ČTVRTÁ.

STÁTNÍ POLITIKA PODLE OBSAHU.

A. ÚVODNÍ PŘEHLED.

(Rekapitulace. — Umístění v soustavě. — Běžná soustava výkladů. — Noetická povaha výkladu státní aktivity (politiky). — Historická podmíněnost popisu. — Běží o obsahovou soustavu státní aktivity. — Křížení hledisk. — Zdůvodnění soustavy naší. Politika formální a materiální. — Aktivita jurisdikční. — Hodnocení normativní a teleologické. — Trojí moc ve státě. — Ústavnímu právu odpovídá věda o politice. — Schematický přehled působnosti normotvorné, jurisdikční a hospodářské. — Schematický obraz působnosti normotvorné. — O jurisdikční působnosti zvláště. — Formální spravedlnost. — Jurisdikční působnost státu nepatří k obsahové politice státu. — Politika zahraniční a vnitřní.) 331

B. MEZINÁRODNÍ VČLENĚNÍ.

a) *Orgány a metody mezinárodního včlenění.*

(Zahraniční zastoupení. — Mezinárodní smlouvy. — Mezinárodní ústavy a organizace. — Právo mezinárodní. — Mezinárodní konflikty. — Vojsko. — Válka. — Světový mír. — Pořádkové principy mezinárodního včlenění. — Mezinárodní právo a politika.) 343

b) *Obsah politiky mezinárodního včlenění.*

1. *Mezinárodní pohyb osob. Národ a stát.*

(Postoj solidaristického státu k mezinárodnímu pohybu osob. — Občanství a příslušnost národní. — Tendence k národním státům. — Jazyk a národní společenství. — Krevní, dějinné a kulturní společenství. — Kulturní formy. — Národní vědomí. — Tvorba národní kultury. — Národní autonomie předpoklad národního života. — Národní stát a jazykové právo. — Individuální a sociální právo národní. — Ideál národní.) 346

2. *Mezinárodní pohyb statků a kapitálů.*

a) *Cíle státních zásahů.*

(Mezinárodní soutěž statků. — Pohyb kapitálů. — Rozsah mezinárodní směny. — Přitažlivost kapitálová. — Ochrana měny. — Ochrana národní práce. — Ochrana národní spotřeby. — Účely speciální.) 352

β) *Metody státních zásahů.*

Celkový přehled.

aa) Prostředky hospodářské.
 (Obecné zvýšení vývozu. — Obecné snížení vývozu. —
 Obecné zvýšení dovozu. — Obecné snížení dovozu. —
 Souvislost mezi obecným usměřňováním dovozu a vývozu.
 — Devisové řízení. — Reakce mezistátní. — Vývozní a do-
 vozní spád jednotlivých statků. — Korelativní vztah mezi
 clem a premií. — Vývozní a dovozní listy. — Clo a syn-
 dikát. — Clo se paralyzuje premií. — O premiích zvláště. —
 Prémie tajné. — Dumping. — Autonomie a mezinárodní
 smlouvy. — Klausule nejvyšších výhod. — Praeference.).. 361

ββ) Reglementace normativní.
 (Příkazy a záповědi. — Prohibice, kontingent, povolovací
 řízení atd. — Účinky. — Účely měnové. — Mezinárodní
 dohody.) 373

γ) Zásahy platební.
 (Zájem platební bilance a měny. — Měnový problém světové
 krise 1931 a n. — Devisová vázanost. — Veřejná a soukromá
 potřeba. — Poměr od státu ke státu. Clearingy. — Zamrzlé
 pohledávky. — Kompensace. — Likvidita platební bilance. —
 Clearingy ústřední.) 375

δ) Vývozní a dovozní monopol.
 (Všeobecný rozhled. — Subjekt monopolu. — Monopol úplný
 (zahraniční i vnitřní). — Monopol obmezený na vývoz a dovoz.
 — Monopol, kde cena reguluje dovoz.) 382

ε) O dovozním clu zvláště.
 (Celní území, celní unie. — První krok praeference. — Jednotný
 celní tarif. — Sjednocení měny. — Sjednocení daňové. — Clo
 soutěžním činitelem. — Clo finanční a národohospodářské. —
 Suroviny, polotovary, tovary. — Celní problematika. — Cla
 klouzavá, specifická, hodnotná. — Vliv na rentabilitu a cenu vý-
 nosových statků. — Bojkot.) 386

3. *Ostatní vztahy mezinárodní.*
 (Vztahy mezistátní. — Politické a vojenské. — Hospodářské. —
 Sociální. — Finanční. — Právní. — Vztahy mezi organisacemi
 dobrovolnými.) 391

C. OBSAH POLITIKY VNITŘNÍ. (PŘEHLED.)

I. ÚVOD.

(Dvojí pořádací hledisko. — Pořádání podle věcné solidarity. —
 Pořádání podle osobní solidarity. — Zájem na maximu národního
 produktu. — Schematický přehled. — Tři krystalizační body.)... 393

II. HOSPODÁŘSKÁ POLITIKA V UŽŠÍM SMYSLU. (POLITIKA PRODUKTIVITNÍ).

- a) Úvod. 399
- b) Prostředky hospodářské politiky.
1. *Osoby hospodářské aktivity.*
(Člověk tvůrce bohatství. — Hospodářsky významné kvality člověka. — Poměr k práci. — Snaha po samostatnosti. — Podnikatelé. — Hospodářské a technické vzdělání. — Vzdělání zemědělců. — Vzdělání obchodní. — Vzdělání žen. — Služby. — Duch hospodářského vzdělání. — Vědecké řízení práce. — Normalisace, typisace. — Vynálezy, vzorky, známky.) 400
  2. *Jednotky hospodářské práce.*
(*Útvary podniků a kooperativy.*)
(Podnikový útvar. — Naturální hospodářství. — Zamořský obchod. — Odštěpování průmyslové práce od zemědělství. — Výroba pro vlastní spotřebu se úží. — Podnikání zemědělské se rodí z feudální soustavy. — Vlastnictví půdy. — Pacht. — Dědické právo. — Výměnek. Svěřenství. Dědičné statky selské. — Sociální a produktivní cíle. — Zcelování pozemků. — Občiny. — Forma podnikání. — V zemědělství je typem podnik. — Zemědělská kooperativa. — Mimos zemědělské podnikové asociace. — Podnět ke změnám podnikových forem. — Technika. — Organizace individualistická. — Pronikání solidaristických prvků. — Podnikání veřejné a smíšené. — Etatismus. — Fuse.) 409
  3. *Technická výzbroj podniků.*
(Investice. — Problém technický, kapitálový a rentabilitní. — Technický výzkum. — Kapitálová podpora technické výzbroje. — Rentabilitní podpora technické výzbroje.) 415
  4. *Opatřování peněžního kapitálu a péče o peněžní trh.*
(Různá úvěrová potřeba. — Dlouhodobý úvěr zemědělský. — Průmyslový úvěr dlouhodobý. — Úvěr krátkodobý. — Přehled. — Prostředky obecné. — Stát napomáhá soukromé organizaci peněžního podnikání. — Positivní péče úvěrová. Veřejné peněžní ústavy. — Záruky. — Přímé úvěry státní. — Sanace. — Podpora spořivosti. — Úvěr z ciziny. — Tvorba kapitálu v zemi. — Usměrnování peněžnického a úvěrového podnikání. — Ústavy veřejných svazků. — Z hospodárňování provozu v peněžnictví. — Minimalisování rozpjetí mezi aktivním a pasivním úrokem. — Daně. — Jiné nucené příspěvky. — Normativní úprava úroků. — Normativní úprava a regula-

torní funkce úroku. — Absolutní výše úroku. — Kuponová daň 1933. — Peněžní rada. — Bezpečnost a likvidita kapitálu. — Opatření preventivní. — Opatření represivní. — Moratorium, sanace, garancie atd. — Zpětná inflace. — Organizace peněžních burs a péče o peněžní trh. — Zahraniční pohyb kapitálu. — Operace na volném trhu. — Vliv státního hospodářství na peněžní trh.) 418

5. *Opatřování práce.*

(Prostředkování práce. — Mezinárodní pohyb osob. — Výše mzdy. — Nucené přikazování pracovníků.) 433

6. *Trh a ceny.*

(Postoj solidaristického státu. — Organizace trhů. — Bursy. — Veletrhy. — Výstavy. — Místní tržnice. — Přímá a nepřímá účast veřejných svazků. — Boj proti nekalé soutěži. — Obchodní podnikání. — Dělbá práce v obchodním podnikání. — Překrvení obchodu. — Obchodní cestující. — Péče o obchodní vyškolení. — Průkaz způsobilosti. Koncese. — Politika cenová. — Obchodní monopol obilní. — Odměna za snížení výroby. — Ochrana před zahraniční soutěží. — Mezinárodní obchodní smlouvy. — Autarkie.) 436

7. *Doprava.*

(Dopravní náklad, oběhový radius statků a intenzita směny. — Geografický problém dopravy. — Spoje silniční. — Hospodářská úhrada. — Kooperativa a solidarismus. — Silniční fond. — Rozdělení silniční správy mezi vyšší a nižší svazky územní. — Politika železniční. — Volná soutěž a veřejný zájem. — Zřetele mimohospodářské. — Spoje mezinárodní. — Pravidelnost, bezpečnost a cena dopravy. — Železnice přecházejí do veřejných svazků. — Garancie výnosové. — Podniky smíšené. — Provoz státní. — Politika státních železnic. — Motorismus. — Soutěž s železnicemi. — Význam motorismu. — Vzduchoplavba. — Pošta.) 442

8. *Mezihospodářská organizace.*

1. Kooperativa. 2. Syndikalismus. 3. Volné asociace. 4. Asociace nucené. Cechy. Politika státu vůči mezihospodářské organizaci. 1. Vůči kooperativě. 2. Vůči syndikátům. — Zprvu právní nezájem. — Syndikát instrumentem státní politiky. — Stát napomáhá syndikalizaci. — Péče o veřejný zájem hospodářský a sociální. — Cenové soudy a komise kartelové. — Účast na správě syndikátů. — Obchodní monopol státní místo syndikátu. 3. Vůči volným asociacím. 4. Vůči asociacím nuceným. — Obchodní a živnostenské komory. — Živnostenská společenstva. — Zemědělské rady. — Živnostenské rady. — Komory zájmové.) 449

9. *Měna jako instrument produktivní politiky.*

(Žádoucí je taková správa měny, která nepůsobí poruch. — Měna instrumentem jednostranných zájmů. — Obecně je žádoucí měna stálá. — Stálý kurs měny na venek. — Vnitrozemská kupní síla. — Řízení konstituant platební bilance. — Řešení rozporů mezi vnější a vnitřní hodnotou měny (mezi kursem na venek a kupní silou ve vnitrozemí). — Schematické zobrazení. — Různost zájmů při správě měny a řešení rozporů mezi vnější a vnitřní hodnotou měny. — Obecné zásady pro toto řešení. — 1. Vnitrozemská stabilita je žádoucí všem. — 2. Řízení konstituant platební bilance je zlem, ale někdy nevyhnutelným. — 3. Při trvalé nerovnováze v platební bilanci jest přizpůsobiti kurs, chceme-li se vyhnouti deflaci. — 4. Kurs měny nelze ponechat volné hře obchodu. — 5. Stálý kurs měny na venek není vždy určen stálým obsahem zlata v jednotce. — 6. Produktivně se může napomáhati inflací, ale za těžkých obětí na druhé straně .....

459

10. *Rozvrh podnikových škod pojišťováním.*

(Vážné poruchy jsou, které ohrožují podnikovou rovnováhu. — Myšlenka soukromého pojišťování. — Postoj státu. — Od reglementace ke zveřejnění.) .....

470

11. *Výnos podniků jako bybné péro hospodářské aktivity.*

(Výnos podniku a výnos podnikatelův. — Státní garancie výnosové. — Státní příspěvky na výrobní náklad a obecná podpora rentability. — Zřetel na výnosnost podniku pro podnikatele při ukládání veřejných břemen. — Věcná únosnost.)

474

c) *Orgány hospodářské politiky (v užším smyslu).*

(Stát a veřejné svazky v něm. — Státní orgány. — Oblasti správních úřadů státních a oblasti samosprávných svazků. — Produktivní politika rozdělena mezi různá ministerstva. — Poradní sbory pro otázky hospodářské.) .....

476

III. SOCIÁLNÍ POLITIKA.

ČÁST PRVNÍ: ÚVODNÍ PŘEHLED.

(Osobní a věcná solidarita. — Částečný solidarismus. — Trojí směr působení na individualistickou podstavbu. — 1. Produktivní (Politika hospodářská v užším smyslu). — 2. Uskutečňování osobní solidarity (Politika sociální). — 3. Uskutečňování věcné solidarity (Politika odborná). — O sociální politice lze mluvit jen v částečném solidarismu. — Křížení politiky produktivní, sociální a odborné. — Vzájemný zřetel při uskutečňování jedné z nich. — Politika sociální, všeobecná a zvláštní. — Rozhled po všeobecné politice sociální. — Rozhled po zvláštní politice sociální.) .....

479

ČÁST DRUHÁ: VŠEOBECNÁ POLITIKA SOCIÁLNÍ.

a) Rozdělování plodů národní práce (národního produktu).

1. Životní míra.

(Průměrná životní míra a průměrný důchod. — Disperse konkrétních důchodů okolo průměru. — Skladba individuální spotřeby i národního produktu je determinována subjektivně. — Hodnocení národní a individuální spotřeby solidaristickým státem. — Hodnocení přírůstku a úbytku národní spotřeby a národního produktu. — Představa ideální životní míry. — Východiskem sociální politiky je životní míra individuální. — Možnost pro pomoc nejslabším je dána průměrnou životní mírou. — Sociální politikou dává stát individuům možnost vyšší životní míry. — Sociální politika vychází z dané produktivity a dané skladby národního produktu. — Sociální politika sleduje dispersi důchodů. — Existenční minimum.)

484

2. Tvoření důchodů v individualistické soustavě hospodářské.

(Nikoli statek, ale hospodářství východiskem hospodářské vědy. — Důchody se tvoří směnným procesem z objektivních výnosů podniků. — Důchody přímé a odvozené. — Činitelé výroby při výkladu důchodové tvorby. — Rekapitulace. — Důchodová skladba v národě. — Zdravá a nezdravá sociální struktura. — Nerovnoměrnost majetková. — Sociální kritika navazuje na majetek. Kolektivismus. — Tvoření důchodů a syndikalizace. — Důchodové problémy sociální politiky. — 1. Rozdělení majetku. — 2. Problém všeobecného rozdělení důchodů. — 3. Problém důchodů určitých kategorií. — 4. Problém osob bez důchodu.)

490

3. Methody státní politiky sociální.

a) Solidaristické právo a hospodářství obecnou methodou sociální politiky. (Sociální politické právo částí solidaristického práva. — Solidaristické hospodářství předpokládá solidaristické normy. — Právo a hospodářství státu se doplňují.)

498

β) Hospodářství státní jako instrument politiky sociální.

(Opatřování prostředků pro solidaristické hospodářství vede k vyrovnávání důchodů. — Upotřebením prostředků solidaristického hospodářství pomáhá nejslabším. — Přímé tvoření důchodů státem. — Nepřímé tvoření důchodů státem. — Tvoření důchodů cestou politiky produktivní. — Státní hospodářská aktivita v zájmu zaměstnanosti. — Celkový přehled.)

499

XXI

γ) **Normativní zásahy sociálně politické.**

(Právní zásahy do majetku. — Právní zásahy do důchodů. — Osoby bez důchodu. — Alimony. — Veřejná péče o osoby bez existence. — Domovská obec. — Veřejné pojištění. — Z chudinství se odštěpuje péče o dělníky. Sociální pojištění. — Taktéž péče o osoby k práci nezpůsobilé a péče o mládež. — Zvyšování důchodů malých. — Zásahy do cen v širším smyslu. — Ceny statků a užitků. — 1. Snižování cen. — 2. Zvyšování cen. — Úrok. — Cena práce. — Zásahy do volné soutěže. — Syndikáty podnikatelů. — Odborové organizace. — Závodní výbory. — Odborové organizace orgánem státní politiky sociální. — Tarifní pracovní smlouvy. — Řízení pracovních konstituant. — Konfederace práce. — Soutěž mezi podnikateli. — Ochrana proti soutěži ciziny. — Přehradu mezi silnějšími a slabšími podnikateli. — Celkový přehled.) . . . . .

504

b) **Rozdělování břemene národní práce.**

(Jak by tomu bylo v důsledném solidarismu. — Rozvržení pracovního břemene v individualistické soustavě. — Stanovisko rozumných podnikatelů. — Optimum pracovní doby. — Trvání pracovní doby nákladovým činitelem soutěžním. — Hodnotné hledisko solidaristického státu. — Nerovnoměrnost břemene pracovního a nerovnoměrnost majetková. — Pracovní daň in natura. Branná povinnost. — Obecná pracovní povinnost. — Ohraničení pracovního břemene sociálně slabých. — Se zřetelem k osobám. — Se zřetelem k povaze práce. — Se zřetelem k trvání práce. — Pro zaměstnance. — Pro podnikatele otázka soutěže. — Normativní zkrácení pracovní doby. — Snížení nemírného pracovního břemene. — Zvýšení pracovní příležitosti. Racionalisace práce. — Křížení hlediska sociálního s produktivním. — Způsobu normativní úpravy.) . . . . .

519

ČÁST TŘETÍ: SOCIÁLNÍ POLITIKA ZVLÁŠTNÍ.

a) **Úvod. Společenské třídy.**

(Postup výkladu obecné sociální politiky. — Společenské třídy. — Řadový zápas v soustavě individualistické. — Dělnictvo. — Střední stav. — Obdoby. — Přechodná pásma. — Chudina. — Fronty individualistických trhů. — Spotřebitelé a dlužníci nejsou společenskou třídou. — Střední stav není frontou na individualistickém trhu. — Problémy zvláštní politiky sociální.) . . . . .

528

b) **Středostavovská otázka a politika.**

(Pojem středního stavu. — Nejde jen o střední důchod. — Běží o osoby samostatné. — Nositelé zájmu na individualistickém pořádku. — Kvantitní vymezení mezi velkými a malými podnikateli. — Středostavovský problém vzniká ze zatlačování střed-

ních a malých podnikatelů. — Obchod. — Zemědělství. — Řemeslo. — Obmezování soutěže. — Zvelebovací akce. — Organizace a zvýšená výkonnost. — Zřetel při dodávkách a zdaňování. — Ve zvelebovací akci těžisko. — Celkový přehled. — Organizace politická.) 532

c) Otázka a politika dělnická.

1. Úvod.

(Dělnická třída. — Duševní pracovníci. — Sociální postavení dělnictva určeno pracovní smlouvou. — Dělnická třída mimo práci. Nezaměstnaní a invalidní dělníci. — Základní problémy dělnické sociální politiky.) 539

2. Jak včleniti dělnictvo do výrobního procesu?

(Nezaměstnanost.)

(Zaměstnanost a nezaměstnanost. — Právo na práci. — Rozmnožení pracovní příležitosti. — Umístování dělnictva. — Péče o nezaměstnané.) 542

3. Pracovní smlouva.

a) Vývoj pracovní smlouvy za volné soutěže.

(Pracovní smlouva určuje život dělníka. — Pracovní smlouva za volné soutěže. — Od boje individuálního k řadovému.) 544

β) Kolektivisace pracovní smlouvy.

Dělnické syndikáty.

(Odborová organizace pro sociální boj. — Stávka a vyluka. — Tarifní pracovní smlouva.) 545

γ) Pracovní smlouva a státní moc.

(Činnost informační. — Napomáhání svépomoci. — Závaznost tarifních smluv. — Konfederace práce. — Zákonodárství na ochranu dělnictva. — Dělnické komory. — Živnostenská inspekce. — Pracovní rady. — Závodní rady. — Mezinárodní dohody o pracovních podmínkách.) 548

γ) Rozbor pracovní smlouvy.

αα) Subjekt pracovní smlouvy. 551

ββ) Objekt pracovní smlouvy.

αα) Pracovní výkon. 551

bb) <i>Pracovní doba</i>	552
cc) <i>Mzda</i> .	
1. <i>Úvod</i> .	
(Mzda peněžní, naturální, nominální a reálná. — Methody mzdové. — Mzda ze smlouvy a z nor- my.)	552
2. <i>Výše mezd</i> .	
(Sociální mzda. — Lze zvýšiti sociální mzdu na úkor ostatních tříd? — „Přirozená mzda“. — Železný zákon mzdový. — Lineární zvýšení mezd právní normou. — Účinky inflační. — Přesun kupní síly. — Zastavování podnikové aktivity. — Nezaměstnanost. — Závěr. — Právo na plný výnos práce.)	554
3. <i>Zápas dělnictva o zvýšení reálných mezd</i> .	
(Nízká cena tlačí dělníka-výrobce, vysoká cena tlačí dělníka-spotřebitele. — Dělnická koopera- tiva spotřební. — Indexová mzda.)	565
d) <i>Zaopatření nezaměstnaných a k práci nezpůsobilých dělníků a jejich příslušníků</i> .	
1. <i>Pojem sociálního pojištění</i> .	
(Myšlenka dělnického pojištění. — Od soukromých podniků k veřejnému pojištění. — Národní rozdíly.)	566
2. <i>Význam sociálního pojištění</i> .	
(Zajištění a vyrovnávání důchodů. — Socialisace.)	568
3. <i>Úhrada sociálního pojištění</i> .	
(Úhrada solidaristická. — Příspěvky dělníků. — Příspěvky zaměstnavatelů. — Zodpovědnost spotřebitelů. — Příspěvky státu.)	568
4. <i>Starobní pense. Princip kapitálový a rozvrhový</i> .	
(Starobní pense. — Princip rozvrhový a kapitálový. — Hos- podářský smysl kapitálové úhrady.)	570
5. <i>Druhy sociálního pojištění</i> .	
(Druhy risik. — Charakteristika různých risik. — Risiko nemoci. — Risiko úrazové. — Risiko přestárlosti. — Věcná a organizační souvislost mezi různými druhy pojištění. — O risiku nezaměstnanosti zvláště. — Různé způsoby organizace péče o nezaměstnané. — Odborové organizace. — Gentský sys- tém.)	572

e) *Chudinství.*

(Chudina. — Mládež. — Základní úkol solidarismu. — Soukromá dobročinnost. — Žebrota. Střída. — Díla dobrovolné sociální pomoci. — Přičlenění dobrovolné péče k péči veřejné. — Chudinské řády. — Chudinství a právo na existenci. — Chudinství a přelidnění.) 577

ČÁST ČTVRTÁ: ORGÁNY SOCIÁLNÍ POLITIKY.

(Stát a veřejné svazky. — Dobrovolné svazky a jednotlivci. — Svazky slabších.) 581

ČÁST PÁTÁ: VZTAH POLITIKY SOCIÁLNÍ K POLITICE PRODUKTIVITNÍ (HOSPODÁŘSKÉ V UŽŠÍM SMYSLU).

(Společný účel, různé cesty. — Výroba předchází rozdělování. — Nemůže býti účelem sociální politiky vyrovnání důchodů na úrovni nejslabších. — Sociální politika buduje na individualistickém podkladě. — Péče o zvýšení aktivity v krizi je péčí o nezaměstnané. — Produktivita středních vrstev. Snížení úroku. — Zkrácení pracovní doby a optimum výkonnosti. — Vykupování technického pokroku snížením života, zdraví a kultury národa. — Rozdělení půdy slouží sociálním i výrobním zájmům. — Zvýšení zdraví a kultury zlepšují i to, co člověk tvoří. — Zvýšení mezd podněcuje racionalisaci atd. — Řešení středostavovské otázky obmezením soutěže brzdí produktivitu. — Výsuv cen z rovnovážných bodů brzdí produktivitu. — Porušování mezinárodní soutěže. — Porušení hybnosti a výnosovosti podnikové. — Vzájemný zřetel.) 582

IV. POLITIKA ODBORNÁ.

I. ÚVOD.

(Podstata odborné politiky. — V individualismu je národní produkt subjektivně determinován. — Hodnocení solidaristického státu. — Ideální skladba národního produktu. — Politika sociální nenahrazuje politiky odborné. — Třídění objektivních potřeb. — Usměrnování soukromé výroby a spotřeby směrem k objektivní účelnosti. — Obsah a metoda politiky odborné.) 588

II. PRÁVO A STÁTNÍ HOSPODÁŘSTVÍ JAKO
METHODY ODBORNÉ POLITIKY STÁTNÍ.

(Právní normy. — Hospodářství státní.) 591

III. OBSAH POLITIKY ODBORNÉ.

a) *Život a zdraví národa.*

(Zdraví národa jako celku. — Početnost národa. — Optimální stav. — Volnost stěhování. Kolonie. — Populační politika je východiskem politiky odborné. — Eugenika. — Praeventivní péče

o zdraví. — Represivní péče o zdraví. Léčení. — Porodnice a nalezince. — Hospodářská a technická správa léčebných ústavů. — Křížení politiky odborné s politikou sociální.) 594

b) Národní kultura.

(Řeč. — Kulturní formy. — Tvoření a aplikace kultury. — Podpora tvorby kultury vědecké a umělecké. — Ochrana památek. — Výtvary lidové kultury. — Vzdělání lidu. — Obecné. — Odborné. — Orgány politiky odborné.) 599

IV. POMĚR POLITIKY ODBORNÉ K POLITICE PRODUKTIVITNÍ A SOCIÁLNÍ.

(Zlepšení produktivity zlepšuje podmínky pro život a zdraví. — Výroba na úkor zdraví a kultury národa. — Zlepšení pracovníků zlepšuje i úkon. — Kultura podněcuje hospodářskou aktivitu. — Odborná politika podlomující produktivitu. — Poměr mezi politikou odbornou a politikou sociální. — Souvislost všech tří odvětví státní politiky podle obsahu.) 603

Exkurs:

O ŘÍZENÉM HOSPODÁŘSTVÍ ZVLÁŠTĚ.

A. PODSTATA ŘÍZENÉHO HOSPODÁŘSTVÍ.

(Posun individualistického pořádku. — Přemístění rovnovážných bodů. — Výsuv rovnováhy. — Odpovědnost za porušení rovnováhy. — Šíření poruch. — Organisaace a řízení.) 606

B. PODNĚTY K ŘÍZENÉMU HOSPODÁŘSTVÍ.

I. ÚVOD.

(Stav nouze. — Přerod k syndikalismu.) 611

II. PODNĚTEM K ŘÍZENÉMU HOSPODÁŘSTVÍ JE NOUZE (VÁLKA, AUTARKIE, KRIZE.)

(Válka a poválečné poměry. — Chléb, suroviny. — Byty. — Podnikatelská aktivita a řízení hospodářství. — Záměrná autarkie pro případ války. — Hospodářské krize. — Řízené hospodářství není nová hospodářská soustava.) 611

III. PODNĚTEM K ŘÍZENÉMU HOSPODÁŘSTVÍ JE PŘEROD PODNIKATELSKÉ VÝROBY K SYNDIKALISMU.

. 616

C. POMĚR ŘÍZENÉHO HOSPODÁŘSTVÍ K SYNDIKALISMU.

I. HOSPODÁŘSTVÍ ŘÍZENÉ MÍSTO ORGANISOVANÉHO.

(Nucená syndikalisaace. — Pomoc proti outsiderům. — Náhrada syn-

dikátu při velkém počtu účastníků. — Závaznost vůle většiny. — Hospodářská odpovědnost kriteriem.)	619
II. HOSPODÁŘSTVÍ ORGANISOVANÉ ORGÁNEM ŘÍZENÉHO.	
(Veřejný zájem mění syndikalistický pořádek. — Tvoření obecných předpokladů. — Etatismus. — Finanční zásahy. — Mezinárodní paralelismus. — Řešení podle odborů. — Rooseveltovy kody. — Příklad úpravy pracovní doby. — Finančně-technické a jiné zájmy na syndikalisaci.)	623
III. MEZISYNDIKÁTNÍ NADSTAVBA ŘÍZENÝM HOSPODÁŘSTVÍM.	626
D. ŘÍZENÉ HOSPODÁŘSTVÍ A MEZINÁRODNÍ PLATY.	
(Rovnovážná funkce kursu měny. — Tři možné varianty. — Velké posuny v hodnotě zlata uvádějí kursy měn do pohybu. — Vnitřní vázanost vylučuje volnost na venek.)	627
E. ZÁVĚREČNÝ PŘEHLED A KLASIFIKACE POJMŮ.	632

Knihá druhá:

THEORIE KRIZE.

A. THEORIE KRIZE A THEORIE PROSPERITY.	
(Statika a dynamika jednotlivého hospodářství. — Z trvalosti aktivity plyne snaha po rovnováze. — Majetková rovnováha. — Rovnováha pokladní. — Teleologická theorie sleduje jen relace. — Pozorování kauzálně-historické. — Napřed třeba znáti účelové relace. — Theorie prosperity a theorie krise. — Obdoba pro národní a světové směnné společenství. — Theorie hospodářského pořádku a nepořádku. — Teleologická theorie a příčiny poruch. — Kausálně-historická theorie je konkrétní. — Theorie prosperity předpokládá znalost hospodářských relací. — Theorie prosperity a theorie krise. Závěr. — Dynamika a statika v hospodářské theorii. — Rozdíl mezi nimi podle Čechráka. Kritika Čechrákových vývodů.)	641
B. HOSPODÁŘSKÉ VELIČINY, RELACE MEZI NIMI A JEJICH POSUNY.	
(Relace mezi kvanty statků a služeb. — Pořádkové skupiny statků. — Druhy hospodářských veličin. — V hospodářství spotřebním. — V hospodářství výtěžném. — V hospodářství národním. — V hospodářství solidaristickém. — Konkrétní relace mezi konkrétními veliči-	

nami. — Souvislost mezi hospodářskými a mimohospodářskými veličinami. — Každý posun hospodářských veličin působí poruchu. — Třídění poruch podle trhů. — Posuny v hospodářských relacích. — Krise a rozsah aktivity.) 658

C. SOUSTAVNÝ PŘEHLED ROVNOVÁŽNÝCH PORUCH.

(Hospodářství individualistické se solidaristickou nadstavbou. — Rovnováha jednotlivých hospodářství a mezihospodářská rovnováha na trzích. — Poruchy ze solidaristických zásahů do individualistického pořádku. — Přemístění cen. — Působení na cenové konstituenty. — Daně. — Clo a dávky, jež nejsou daněmi. — Cizorodé těleso v těle individualistického hospodářství. — Porucha rovnováhy na trhu statků spotřebních. — Vliv cizí soutěže. — Národní důchod jako první konstituenta cen spotřebních statků. — Inlace a deflace. — Objektivní výnosy podniků. — Posun mezi spotřebou a kapitalisací. — Thesaurace. — Spotřeba na úvěr. — Změna spotřební skladby. — Rozdělení národního důchodu. — Moment spekulací. — Výroba jako druhá konstituenta cen statků spotřebních. — Výroba cizozemská. — Změna kursu cizí měny a cen v cizině. — Výroba domácí. Poměr ceny k výrobnímu nákladu. — Nadvýroba a podspotřeba. — Tři skupiny statků. — Statky, které kupují podniky. — Poruchy na trhu kapitálovém. — Obava, že se změní hodnota peněz. — Posun mezi spotřebou a kapitalisací. — Velikost a rozdělení důchodů. Stupeň blahobytu. — Reprodukce kapitálu. — Mezinárodní pohyb kapitálu. — Upotřebení kapitálu. — Poruchy na trhu pracovním. — Poruchy rovnovážné na trhu devis. — Solidaristické hospodářství státní.) 667

D. PORUCHY SE ROZLÉVAJÍ A HLEDÁ SE NOVÁ ROVNOVÁHA.

(Rozlévání poruch. — Ukázky. — Krise je porucha mezihospodářské rovnováhy. — Rozsah primárních a sekundárních poruch. — Poruchy zpětné. — Hledá se nová obecná rovnováha. — Přízpusobivost pro nové podmínky. — Není úplné a trvalé rovnováhy.) 681

E. FENOMENOLOGIE A NĚKTERÉ TYPY KRISÍ HOSPODÁŘSKÝCH.

I. ÚVOD.

(Symptomy krise ve smyslu nízkého stupně prosperity. — Všeobecná fenomenologie krise. — Fenomenologie krise jako rovnovážné poruchy je speciální. — Tuto speciální fenomenologii potřebujeme k rozpoznání krisí. — Tato fenomenologie plyne z theorie pořádku. — Krise snižující hospodářskou aktivitu. — Deflace, nadvýroba, racionalisace.) 687

II. KRIZE Z MĚNOVÉ DEFLACE.

(Podstata deflace. — Deflace směřuje ke snížení soustavy hospodářských čísel. — Deflace nemění cenových relací. — Postup deflační poruchy závisí na deflační metodě. — Popud zvenku. — Vliv na hospodářství solidaristické. — Popud z vnitřku. — Snižování důchodů. — Zužování peněžního kapitálu. — Obecné účinky deflace. — Pružná a nepružná hospodářská čísla. — Jak ustupuje deflační krize?) 690

III. KRIZE Z NADVÝROBY.

(Důvod na straně spotřeby. — Důvod na straně výroby. — Výroba syndikalizovaná. — Moment spekulativní. — Spotřebitelé. — Výrobci. — Obtíže podniků s nadvýrobou. — Hroucení cen a změna směnných relací. — Nadvýroba se rozšiřuje na jiné statky. — Podnět z „podspotřeby“. — Cenová reakce. — Kapitál a úrok. — Po krizi z nadvýroby. — Je možná nadvýroba u všech statků současně. — Nouze v nadbytku. — Rozdělení důchodů. — Vliv výroby cizozemské. — Solidaristické hospodářství.) 697

IV. KRIZE Z RACIONALISACE.

(Podstata racionalisace. — Různé druhy reálné úspory. — Důsledky pro trh kapitálový. — Důsledky pro trh práce. — Důsledky pro trh statků. — Posuny mezi statky. — Rekapitulace. — Krise sociální. — Krise výrobní. — Dluhy. Uvolňování pracovních sil jde před snížením cen. — Racionalisace kletbou nezaměstnaných. — Racionalisace a dělnictvo vůbec. — Pomoc solidaristického státu. — Racionalisace a deflace. — Hospodářství solidaristické.) 709